

بررسی موانع کارآفرینی و اشتغال زایی زنان روستایی (مطالعه موردی: قزل تپه استان زنجان)

کبری سلام پور ۱، جعفر بیات ۲، مجید معانی ۳

۱- نویسنده مسئول: کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی، Kpoor2420@yahoo.com

۲- معاونت آبخیزداری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان زنجان

۳- رئیس اداره جنگل‌کاری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان زنجان

چکیده

امروزه زنان روستایی به عنوان نیمی از هر جامعه روستایی در کانون توجه بسیاری از اندیشمندان قرار گرفته‌اند؛ به طوری که این قشر عظیم می‌تواند به عنوان منشأ تحولات بزرگ در زمینه‌های تولیدی، خدماتی و تجاری موتور محرک توسعه، پیشرفت اقتصادی و ایجاد شغل در هر جامعه روستایی به شمار آید. در این میان تقویت کارآفرینی زنان روستایی می‌تواند راهکاری برای بسیاری از چالش‌ها از جمله بیکاری، درآمد پایین، فقدان تنوع اقتصادی و ... باشد. پدیده کارآفرینی با خلق فرصت‌های جدید اشتغال و درآمد، نوآوری و ایجاد رفاه می‌تواند نقش موثری در بهبود وضع اقتصادی و معیشتی جوامع روستایی داشته باشد. در این مطالعه به بررسی موانع کارآفرینی زنان روستای قزل تپه استان زنجان پرداخته شده است که به این منظور از شاخص‌های روانشناختی، فنی، آموزشی و مدیریتی، اقتصادی، سیاست‌گذاری و به کارگیری روش معادلات ساختاری و نرم‌افزار Amoss برای آنالیز داده‌ها استفاده شده است. نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد که به ترتیب با ضرایب ۰/۸۴۶، ۰/۷۸۴، ۰/۶۳۰ رتبه یک تا ششم از عوامل موثر بر موانع کارآفرینی در منطقه مورد مطالعه بودند. واژه‌های کلیدی: موانع کارآفرینی، زنان روستایی، منابع طبیعی، قزل تپه زنجان.

مقدمه

در گذشته زنان روستایی به کشاورزی و فعالیت‌های مرتبط با آن می‌پرداختند؛ اما امروزه بر اثر پیشرفت صنعت و تکنولوژی، حتی در روستاهای کشورهای در حال توسعه نیز مشاغل غیرکشاورزی توسعه یافته است که این امر مسائل و مشکلات اجتماعی و اقتصادی متعددی را متوجه روستاها کرده است. بنابراین نه تنها در برنامه ریزی‌ها توجه به عوامل موثر بر مشارکت

اقتصادی زنان در مشاغل خاص روستایی لازم است؛ بلکه عقیده‌ی بسیاری از صاحب نظران، لزوم برنامه ریزی صحیح برای اشتغال زنان به دلیل ویژگی‌های فیزیولوژیکی و روانی زنان ضروری به نظر می‌رسد (ایمنی قشلاق و هاشمی، ۱۳۹۱). زنان روستایی نامرئی‌ترین مشارکت کنندگان در فرآیند اقتصادی جامعه و خانواده هستند. زنان نیمی از جامعه را تشکیل می‌دهند. بنابراین، عدم توجه به توانایی این بخش جامعه نتایج زیانباری را به دنبال خواهد داشت. امروزه زن روستایی و زحمات او که همه اقشار جامعه از آن بهره‌مند می‌شوند؛ تا حدودی مورد توجه اندیشمندان و نهادهای اجتماعی قرار گرفته است (نوری و علی محمدی، ۲۰۰۹) چنان که در دنیای کنونی نیل به اهداف توسعه بدون استفاده از ذخیره عظیم نیمی از پیکره جامعه، یعنی زنان، امری غیرممکن خواهد بود (فائو، ۱۹۹۵)؛ با وجود تلاش زیاد زنان در جوامع روستایی، نقش این گروه غالباً در فعالیت‌های تولیدی و اقتصادی نادیده گرفته می‌شود (آقایی، ۲۰۰۵).

از گذشته‌های دور روستاها مهد کشاورزی و زراعت بوده است؛ هرگونه تغییر و تحول در نظام کشاورزی، ابتدا بر این مکان‌ها تأثیر می‌گذارد. بدیهی است که ورود هر نوع فناوری جدید در عرصه‌های روستایی، سایر الگوهای اقتصادی، اجتماعی، قضایی و کالبدی این گونه جوامع را دستخوش تغییر و تحول کرده، پیامدهای مثبت و منفی بسیاری را به دنبال خواهد داشت که از مهم‌ترین آن‌ها، تغییر و تحول در الگوهای اقتصادی به ویژه در بعد اشتغال در روستاها است (مطیعی لنگرودی، ۱۳۷۷). اشتغال زنان روستایی را می‌توان کلید موفقیت اقداماتی دانست که برای بهبود وضعیت جامعه روستایی صورت می‌گیرد (سلاحی اصفهانی، ۲۰۰۲). با توجه به اهمیت و نقش زنان روستایی در اقتصاد خانواده روستایی، بدون آگاهی از چالش‌ها و موانع اشتغال زنان روستایی امکان برنامه ریزی و تلاش برای یافتن راهکارهایی برای بهبود وضعیت اشتغال آنان وجود ندارد (شریفی و همکاران، ۱۳۹۴).

شواهد تجربی حاکی از آن است که یکی از اساسی‌ترین مشکلات روستاها کمبود درآمد است. کمبود درآمد هم تا حدود زیادی ناشی از افزایش جمعیت روستاییان، بیکاری، بهره‌وری پایین افراد و منابع، عدم جذابیت برای سرمایه‌گذاری و ضعف فضای کسب‌وکار است. همچنین یکی از مهم‌ترین اهداف توسعه اقتصادی در مناطق روستایی، ایجاد اشتغال و مهم‌ترین سازوکار و ابزار آن، کارآفرینی است. کارآفرینی باعث کاهش بیکاری و افزایش بهره‌وری روستاییان و منابع می‌شود؛ به عبارتی، تقویت کارآفرینی روستایی، به عنوان اساسی‌ترین رکن در توسعه روستایی در راستای اشتغال زایی، انتقال فناوری، ترغیب و تشویق سرمایه‌گذاری، افزایش رفاه و از جنبه‌های گوناگون مد نظر است (حیدری ساربان، ۱۳۹۲).

امروزه در نظریه‌های اقتصادی توجه ویژه‌ای به فعالیت‌های خودجوش اقتصادی با عنوان کارآفرینی در مناطق روستایی می‌شود. کارآفرینی به عنوان یک راهبرد نو در توسعه مناطق روستایی به علت ماهیت اشتغال‌زایی بالا می‌تواند برای روستائیان اشتغال مولد و دائم و برای بیکاران فصلی اشتغال موقت ایجاد کند (رکن‌الدین افتخاری و سجاسی، ۱۳۸۹). دستاورد نهایی توسعه عبارت است از: رها شدن انسان‌ها از چنگال فقر غذایی، فقر علمی، فقر فرهنگی، فقر سیاسی و فقر زیست محیطی (خاتون آبادی، ۱۳۸۴).

با توجه به این مهم، جامعه‌ای را نمی‌توان یافت که در تکاپوی دستیابی به توسعه و بعد فراگیرتر آن یعنی، توسعه پایدار نباشد. به منظور رسیدن به توسعه پایدار روستایی عوامل متعددی تأثیرگذار می‌باشد؛ که یکی از مهم‌ترین این عوامل، کارآفرینی است. کارآفرینی با خلق فرصت‌های جدید اشتغال و درآمد، نوآوری و ایجاد رفاه، نقش موثری در بهبود وضع اقتصادی و معیشتی جوامع روستایی دارد (وینکرس و دوریک، ۱۹۹۹). تجربه بسیاری از کشورهای فقیر پرجمعیت که طیف وسیعی از جمعیت آن‌ها را روستاییان تشکیل می‌دهند؛ بیان‌کننده این نکته است که توجه به اشتغال، رفاه و پیشرفت آن‌ها را همان روستای محل سکونتشان فراهم کند (زارع احمد آبادی و عرشاهی، ۱۳۹۰).

از آنجایی که کارآفرینان منشأ تحولات بزرگی در زمینه‌های صنعتی، تولیدی و خدماتی شده‌اند و چرخ‌های توسعه اقتصادی، همواره با توسعه کارآفرینی به حرکت در می‌آیند؛ همچنین با توجه به این مهم که کارآفرینی نه تنها در توسعه اقتصادی، بلکه در سلامت روحی و روانی و شکوفایی معنویات افراد جامعه تأثیر می‌گذارد؛ حذف موانع توسعه کارآفرینی از مباحث اساسی بوده و در کانون توجه اندیشمندان قرار گرفته است (نیازکار و عرب مقدم، ۱۳۸۹).

تجربه بسیاری از کشورها نشان می‌دهد که کارآفرینی یکی از اثرگذارترین راه‌حل‌ها برای کاهش سطح بیکاری است (استیل، ۲۰۰۴). کارآفرینی و کارآفرینان به عنوان نماد تلاش و موفقیت و همچنین، منشأ تحولات بزرگ در زمینه‌های تولیدی، خدماتی، تجاری و نیز، موتور محرک توسعه، پیشرفت اقتصادی، ایجاد شغل و اصلاح اجتماع به شمار می‌روند (اوربانو^۲ و همکاران، ۲۰۱۰). تا جایی که اقتصاد کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه برای فرار از بیکاری با کمک نیروی کارآفرینی، حیاتی دو باره یافته و این مهم موجب توجه خاص کشورهای گوناگون به موضوع کارآفرینی شده است (آرچی بونگ^۴، ۲۰۰۴).

جامعه روستایی نیز از قاعده‌ی فوق مستثنا نبوده و کارآفرینی در این مناطق می‌تواند برطرف‌کننده بسیاری از چالش‌ها از جمله بیکاری، درآمد پایین، فقدان تنوع اقتصادی و... باشد. با توجه به نقش انکارناپذیر زنان در توسعه روستایی تقویت

^۱Vincris & dorik

^۲Estil

^۳Orbano

^۴Archi Bung

کارآفرینی زنان روستایی، راهکاری در راستای توسعه پایدار روستایی و حفاظت از محیط زیست به شمار می‌رود (حیدری ساربان، ۲۰۱۲).

کارآفرینی زنان روستایی ابزاری برای ارتقای توانمندسازی، پایداری مکان‌های زندگی روستایی، افزایش درآمد، بهره برداری مناسب از منابع در دسترس، شناسایی هر چه بیشتر فرصت‌های موجود اقتصادی، کاهش فقر روستایی، فراهم نمودن زمینه‌های رشد اقتصادی، افزایش مشارکت، توزیع مناسب درآمد و غیره است. بنابراین تقویت هرچه بیشتر کارآفرینی، به ویژه کارآفرینی زنان روستایی و به دنبال آن توسعه مناطق روستایی دارای اهمیت بسیار زیادی است (جمشیدی و همکاران، ۱۳۹۲). سازه‌های گوناگونی در روند کارآفرینی تأثیرگذار هستند؛ به طوری که کارآفرینی می‌تواند به وسیله عوامل گوناگونی محدود و یا تسهیل شود. اگر چه به کارگیری فناوری‌های نوین تسریع در اهدافی چون: افزایش تولید، سودآوری بیشتر در فعالیت‌های کشاورزی، کاهش سختی کار کشاورزی و افزایش جذابیت آن برای سرمایه‌گذاری را موجب می‌شود؛ اما همین فناوری‌های جدید، به همراه نیاز به نیروی کار دانش آموخته‌تر، ظرفیت بخش کاربری را کاهش داده، توسعه‌ای در صنایع رخ می‌دهد که به تقاضای بیشتر برای نیروی کار مردان می‌انجامد؛ به دلیل کاهش فرصت‌های شغلی برای زنان، انگیزه جستجوی شغل در میان زنان کمتر دیده می‌شود و از این رو سهم زنان در اشتغال کاهش می‌یابد (تانسِل، ۲۰۰۱).

این روند توسعه پیامدهایی متناقضی نیز برای زنان به دنبال دارد؛ زنان به ناچار به حاشیه تولید رانده می‌شوند و به صورت نیروی کار ارزان مورد بهره برداری قرار می‌گیرند (الن، ۱۹۸۴)؛ و این مسئله نه تنها با پیامدهای منفی در عرصه اقتصاد روستا همراه است؛ بلکه در عمل، با حذف قشری فعال و عظیم در فرآیند تولید، رشد اقتصاد ملی را نیز کند می‌کند. میزان اشتغال نیز مانند، هر متغیر اقتصادی و اجتماعی دیگر به طور مستقیم یا غیر مستقیم از عوامل مختلف تأثیر می‌پذیرد که از آن جمله می‌توان به میزان تولید، کاربرد فنون و فناوری‌های نوین، سرمایه‌گذاری، سطح دستمزدها، سطح قیمت‌ها، سیاست‌های دولت و تجارت خارجی اشاره کرد (الماسی و همکاران، ۱۳۸۷).

در رویکرد انگیزشی، توانمندسازی ریشه در تمایلات انگیزشی افراد دارد. هر استراتژی که منجر به افزایش تعیین حق فعالیت کاری (خود تصمیم‌گیری) و کفایت نفس افراد شود؛ توانمندسازی آن‌ها را در پی خواهد داشت (محمدی، ۱۳۸۵). در رویکردهای ارتباطی و انگیزشی، اعتقاد به استقرار توانمندسازی از طریق دستیابی و تسهیل ویژگی‌های موقعیتی است. در واقع به حضور و عدم حضور شرایط ایجادکننده توانمندسازی در محیط کاری توجه می‌شود. در نهایت، یافته‌های علمی نشان می‌دهد؛ که ابعاد توانمندسازی چون: احساس خود تعیینی، شایستگی، تأثیر معنی‌دار و اعتماد در کنار مدیریت اصولی و شایسته

هفتمین کنفرانس ملی مرتع و مرتعداری ایران

۱۸-۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

در تقویت کارآفرینی روستایی و به دنبال آن در عملکرد و موفقیت کارآفرینان روستایی تأثیر شایانی دارد (حیدری ساربان، ۱۳۹۲).

ادبیات تحقیق

به باور آندرسون کارآفرینی وسیله‌ای مهم برای توسعه روستایی، افزایش و توسعه شغل‌ها و فعالیت‌های غیرکشاورزی و ابزاری برای بهبود معیشت زنان در نظر گرفته شده است (آندرسون، ۲۰۰۶). یافته‌های علمی گویای این واقعیت است که توسعه و رشد اقتصادی در مناطق روستایی محقق نمی‌شود؛ مگر اینکه زنان روستایی در تمامی جهات و ابعاد توسعه مداخله مستقیم داشته باشند (گانسان، ۲۰۰۶).

بر طبق مطالعات جهانی، کارآفرینی به عنوان راهبردی جدید زمینه اشتغال مولد و دائم را برای زنان روستایی ایجاد می‌کند (ورد بلانک، ۲۰۰۶). به باور فورتر، زنان کارآفرین روستایی دارای صفات و مشخصه‌های عمومی خاصی هستند که نقش آن‌ها را از بقیه متمایز می‌کند؛ از قبیل داشتن کانون کنترل درونی، انگیزه پیشرفت، خلاقیت، ریسک پذیر بودن و تحمل ابهام (فورتر، ۲۰۰۶).

به زعم اسلام و بارول^۵ بین تجربه کاری، مدل‌های نقش، نارضایتی، تحصیلات، شایستگی (قابلیت) و کارآفرینی زنان روستایی رابطه معنا دار وجود دارد (اسلام و بارول، ۲۰۰۹).

هیبری^۶ بر این اعتقاد است که بین توسعه فردی زنان روستایی از طریق افزایش مهارت و قابلیت‌ها، آزادی بیشتر، خلاقیت، خود شکوفایی، مسئولیت پذیری، بهزیستی مادی و تقویت کارآفرینی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد (هیبری، ۱۹۸۲). پیش‌نیاز لازم برای توسعه کارآفرینی زنان روستایی در برگیرنده توسعه فرهنگ کارآفرینی، آموزش کارآفرینی و توسعه زیرساخت‌های کارآفرینی است.

(کابلالا، ۲۰۰۸) بر طبق مطالعات بانک جهانی برای تحقق کارآفرینی زنان روستایی باید سهولت دسترسی زنان روستایی به سرمایه، تشدید حمایت‌های فنی و تخصصی از آن‌ها، بستر سازی فرهنگی و فرصت‌های ایجاد شبکه فراهم شود (ورد بلانک، ۲۰۰۲).

---

^۱Anderson

^۲Gansan

^۳Vord blunk

^۴Forter

^۵Barol

^۶Hebri

^۷Kablala

وندی و چونگ^۱ بر این اعتقاد هستند موانع عمده در سر راه زنان کارآفرین زنان روستایی عبارت هستند از: طبقه اجتماعی، فضای حیاتی، پایین بودن آگاهی، کمبود تقاضا، دسترسی به دانش فنی، پایین بودن مهارت (وندی و چونگ، ۲۰۰۷).

به باور دابسون^۲ امروزه موانع عمده کارآفرینی زنان روستایی در فقدان ظرفیت سازی، فقدان توانمندسازی و فقدان تسریع رشد از طریق تحرک بخشی نهفته است (دابسون، ۲۰۰۷) به باور الیس^۳ فقدان دسترسی زنان به اعتبارات و خدمات حمایتی از موانع تأثیرگذار بر کارآفرینی زنان روستایی است (الیس، ۲۰۰۶).

به زعم کرومیس^۴ نبود نهادهای حمایت کننده و سازماندهی ضعیف کارآفرینان زنان روستایی، پایین بودن سطح تحصیلات و میزان سواد، وجود تبعیض در بازار کار و وجود باورهای سنتی و کلیشه‌ای درباره زنان از موانع موثر در توسعه و تقویت کارآفرینی زنان در مناطق روستایی است (کرومیس، ۲۰۰۶).

استارچر^۵ دریافت که رفتارهای منفی برخی از موسسه‌ها و سازمان‌ها، گرایش پایین مردان در پذیرش زنان به عنوان همکار در تیم‌های کاری، تکنیکی و ... از موانع عمده در کارآفرینی زنان روستایی محسوب می‌شود (استارچر، ۱۹۹۶).

منطقه مورد مطالعه

پژوهش حاضر در روستاهای حوضه قزل تپه استان زنجان در دهستان زنجان رود بالا واقع در بخش مرکزی شهرستان زنجان انجام گرفته است. روستاهای واقع در حوضه مورد مطالعه شامل: روستای قزل تپه علیقلی، قزل تپه بیات، آقبلاغ و حاجی کندی و گلجیک و یامچی، ابدال و رحیم آباد می‌باشد.

جوامع روستایی حوضه از برخی امکانات زیرساختی لازم برخوردارند که در دهه‌های گذشته برای آن‌ها فراهم شده است؛ با این وجود هنوز با چالش‌های مهمی روبرو هستند. خانوارهای برخی از روستاها به دلیل فرصت شغلی کمتر و نیز جهت کاهش آسیب‌پذیریشان به شهرها مهاجرت داشته‌اند. وابستگی اصلی خانوارها به بخش کشاورزی است.

جدول ۱- آمار جمعیت و خانوارهای ساکن در منطقه

نام روستا	کل جمعیت	ساکن	تعداد خانوار
گلجیک	۲۳۳	۲۴	۱۱

^۱Vendi & Chong

^۲Dabson

^۳Alis

^۴kromis

^۵Astar cher

۱۸-۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

۳۰۰	۱۳۰۰	۱۳۸۰	یامچی
۳۰	۱۰۰	۱۱۵	حاجی کندی
۶۰	۲۵۰	۳۰۰	قر تپه بیات
۱۱۰	۴۱۱	۴۴۱	قرل تپه علی قلی
۱۷۵	۵۷۱	۶۳۱	آقی بلاغ
۴	۱۲	۵۰	ابدال
۰		۰	رحیم آباد

روش تحقیق

اعتبار و روایی پژوهش

آزمون KMO: آزمون کیسر مایر اکلین، نشانگر کفایت نمونه‌گیری به منظور بررسی وضعیت همبستگی بین زوج متغیرها است. با استفاده از آزمون KMO اگر مشخص شد که همبستگی بین زوج متغیرها از طریق سایر متغیرهای دیگر قابل تبیین باشد؛ اجرای تحلیل عاملی ضرورت ندارد؛ چون مقدار کفایت نمونه‌گیری به حدی نیست که اجرای این روش را برای ساخت مقیاس مورد تایید قرار دهد. برای اطمینان مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی مبنی بر این که ماتریس همبستگی که پایه تحلیل عاملی قرار می‌گیرد در جامعه برابر صفر نیست؛ باید از آزمون کرویت بارتلت استفاده کرد.

جدول ۲- آماره KMO و نتایج آزمون بارتلت

متغیرها	آماره KMO	میزان Bartlett's	درجه آزادی Df	سطح معناداری Sig
اجتماعی- فرهنگی	۰/۷۳۳	۱۹۵/۷۰۴	۳۶	۰/۰۰۰
اقتصادی	۰/۷۳۵	۱۱۹/۱۱۵	۱۵	۰/۰۰۰
آموزشی و مدیریتی	۰/۷۰۱	۵۹/۲۴۱	۱۰	۰/۰۰۰

روانشناختی	۰/۷۰۰	۶۰/۲۱	۶	۰/۰۰۰
فنی	۰/۷۲۱	۱۴۲/۰۵۴	۶	۰/۰۰۰
سیاست گذاری	۰/۷۰۰	۶۱/۲۲	۳	۰/۰۰۰
مدل کلی	۰/۷۷۰	۱۲۲۴/۹۱	۴۶۵	۰/۰۰۰

با توجه به جدول ۲، ملاحظه می‌شود؛ اندازه ضریب کی‌ام او در بخش اجتماعی - فرهنگی برابر ۰/۷۳۳، در بخش اقتصادی برابر ۰/۷۳۵ در بخش آموزشی و مدیریتی ۰/۷۰۱، در بخش روانشناختی ۰/۷۰۰، در بخش فنی ۰/۷۲۱ و در بخش سیاست‌گذاری ۰/۷۰۰ است در مدل کلی نیز این ضریب برابر ۰/۷۷۰ است و از طرفی از طریق آزمون بارتلت، $p = ۰/۰۰۰$ value = در تمامی بخش‌ها به دست می‌آید که در سطح ۵ درصد معنی‌دار است یا به عبارتی داده‌ها برای انجام تحلیل عاملی مناسب است. برای بررسی پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده می‌شود؛ هر چه اندازه این ضریب نزدیک به ۱ باشد نشان می‌دهد؛ پرسشنامه از پایایی بالایی برخوردار است.

جدول ۳- بررسی پایایی پرسشنامه

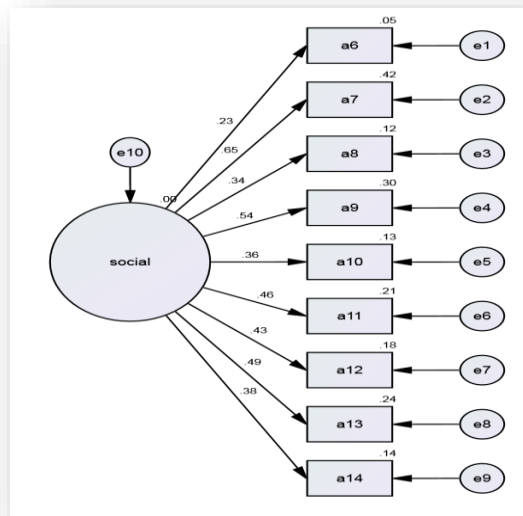
آلفا کرونباخ	تعداد گویه‌ها
۰/۸۴۶	۳۱

با توجه به جدول ۳، اندازه ضریب آلفا کرونباخ برابر ۰/۸۴۶ است که نشان می‌دهد پرسشنامه از پایایی بسیار خوبی برخوردار است.

تحلیل عاملی تأییدی

تحلیل عاملی تأییدی عوامل مؤثر بر مؤلفه اجتماعی و فرهنگی

در این بخش عوامل مؤثر بر مؤلفه اجتماعی و فرهنگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدل ارائه شده در نمودار ۱، بار عاملی هر سؤال را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. توجه کنیم در این نمودارها دایره‌های بزرگ معرف عامل‌های نهفته، مستطیل‌ها، معرف سنج‌های اندازه‌گیری مربوط به آن عوامل هستند و دایره‌های کوچک نیز نشان‌دهنده‌ی مقداری از واریانس تعیین نشده برای هر متغیر است. اگر بار عاملی بین ۰/۲ و ۰/۶ باشد مطلوب و در صورتی که بزرگ‌تر از ۰/۶ باشد بسیار مطلوب است (میرزاده، ۱۳۸۸). در این پژوهش بار عاملی مورد پذیرش را برابر ۰/۳ در نظر می‌گیریم.

نمودار ۱- بار عاملی عوامل موثر بر مؤلفه فرهنگی و اجتماعی

جدول ۴- بررسی برازش مدل در مؤلفه فرهنگی و اجتماعی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
χ^2/df	< ۳/۰۰	۱/۵۷۷
GFI (goodness of fit index)	> ۰/۹۰	۰/۹۵۳
RMSE (Root Mean Squared error)	< ۰/۰۸	۰/۰۵۶
RMR (Root Mean Squared residuals)	< ۰/۰۶	۰/۰۵۹
NFI (Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰/۹۰۱
CFI (Comparative Fit Index)	> ۰/۹۰	۰/۹۱۵

نتایج تخمین که در جدول ۴- ارائه شده است؛ حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص‌ها دارد. با توجه به خروجی آموس مقدار χ^2 محاسبه شده برابر با ۱۱/۵۵۵ می باشد که نسبت به درجه آزادی آن یعنی ۹، کمتر از عدد ۱/۲۸۴ است. پایین بودن میزان این شاخص نشان‌دهنده تفاوت اندک میان مدل مفهومی با داده‌های مشاهده شده تحقیق است. مقدار RMSEA و RMR به ترتیب برابر با ۰/۰۵۹ و ۰/۰۵۶ است. شاخص‌های GFI، NFI و CFI به ترتیب برابر با ۰/۹۵۳، ۰/۹۰۱ و ۰/۹۱۵ است که نشان‌دهنده برازش بالای مدل می‌باشند.

جدول ۵- بار عاملی و آماره آزمون مربوطه

t-value	مقدار P	بار عاملی	نشان متغیر	عوامل موثر
۲/۴۰۱	**./۰۱۲	۰/۲۲۷	A6	عدم تأمین اجتماعی برای حضور زنان در بازار
۲/۳۹۸	**./۰۱۶	۰/۶۵۰	A7	محدودیت‌های اجتماعی برای فعالیت زنان در بازار و تجارت
۲/۱۹۵	**./۰۲۸	۰/۳۴۱	A8	عدم دیدگاه مثبت به حضور زنان در بازار آزاد کار و تجارت
۲/۴۱۴	**./۰۱۶	۰/۵۴۴	A9	عدم موافقت خانواده برای حضور زنان در بازار کسب‌وکار و تجارت
۲/۳۳۶	**./۰۱۹	۰/۳۵۸	A10	وظایف زیاد زنان در خانواده
۲/۳۶۰	**./۰۱۸	۰/۴۵۷	A11	اجازه ندادن همسر به اشتغال زنان در بازار و امور تجارت
۲/۲۹۳	**./۰۲۲	۰/۴۲۷	A12	وابسته بودن زنان به نظرات همسر و سرپرست خانوار
۲/۴۶۶	**./۰۱۴	۰/۴۹۴	A13	عدم باور جامعه به توان زنان در امر نوآوری و کارآفرینی
۲/۳۲۳	**./۰۲۰	۰/۳۷۶	A14	نبود صنف یا سازمان غیر دولتی پشتیبان زنان کارآفرین

**در سطح ۰/۰۵ درصد معنی‌داری

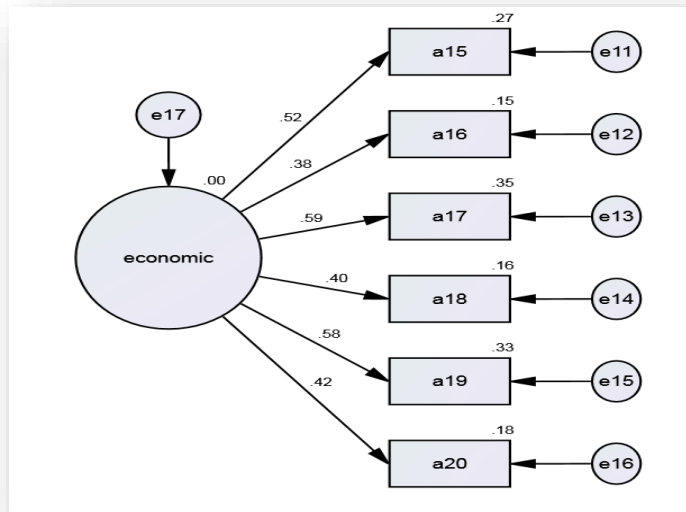
بارهای عاملی مدل در حالت تخمین استاندارد میزان تأثیر هر کدام از متغیرها و یا گویه‌ها در توضیح و تبیین واریانس نمرات سازه اصلی را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر بار عاملی نشان‌دهنده میزان همبستگی هر متغیر مشاهده‌گر (سؤال پرسشنامه) با متغیر مکنون (عامل‌ها) است. قضاوت معناداری بارهای عاملی بر عهده مقدار آماره t است. چون معناداری در سطح خطای ۰/۰۵ بررسی می‌شود؛ بنابراین اگر آماره آزمون t-value از مقدار بحرانی $+1/96$ و $-1/96$ بزرگ‌تر باشد؛ تمامی بارهای عاملی معنادار است. با توجه به ستون آخر مقدار t-value در تمامی سؤالات بالاتر از $1/96$ است که با توجه به مقدار p معنی‌دار است. با توجه به مقادیر بارهای عاملی ملاحظه می‌شود؛ گویه ۲ (a7) با بار عاملی ۰/۶۵۰ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱ (a6) با بار عاملی ۰/۲۲۷ کمترین تأثیر را بر مؤلفه اجتماعی و فرهنگی دارد.

تحلیل عاملی تأییدی عوامل مؤثر بر مؤلفه اقتصادی

در این بخش عوامل مؤثر بر مؤلفه اقتصادی مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدل ارائه شده در نمودار ۲، بار عاملی هر سؤال را در حالت

تخمین استاندارد نشان می‌دهد.

نمودار ۲- بار عاملی عوامل مؤثر بر مؤلفه اقتصادی

جدول ۶- بررسی برازش مدل در مؤلفه اقتصادی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
χ^2/df	$< 3/0$	۱/۲۸۴
GFI (goodness of fit index)	$> 0/90$	0/۹۷۹
RMSE (Root Mean Squared error)	$< 0/08$	0/۰۳۹
RMR (Root Mean Squared residuals)	$< 0/06$	0/۰۵۶
NFI (Normed Fit Index)	$> 0/90$	0/۹۰۴
CFI (Comparative Fit Index)	$> 0/90$	0/۹۷۶

نتایج تخمین که در جدول ۶ ارائه شده است؛ حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص‌ها دارد. با توجه به خروجی آموس مقدار χ^2 محاسبه شده برابر با ۱۱/۵۵۵ می‌باشد که نسبت به درجه آزادی آن یعنی ۹، کمتر از عدد ۱/۲۸۴ است. پایین بودن میزان این شاخص نشان‌دهنده تفاوت اندک میان مدل

مفهومی با داده‌های مشاهده شده تحقیق است. مقدار RMSEA و RMR به ترتیب برابر با ۰/۰۳۹ و ۰/۰۵۶ است. شاخص‌های GFI، NFI و CFI به ترتیب برابر با ۰/۹۷۹، ۰/۹۰۴ و ۰/۹۷۶ است که نشان‌دهنده برازش مناسب است.

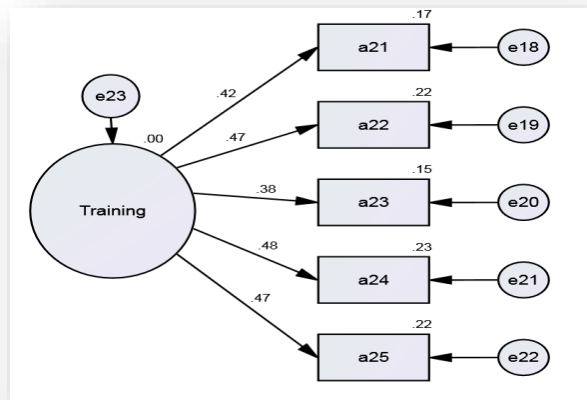
جدول ۷- بار عاملی و آماره آزمون

عوامل موثر	نشان متغیر	بار عاملی	مقدار P	t-value
نداشتن پشتوانه مالی و پس انداز کافی	a15	۰/۵۱۶	*./۰۰۰	۴/۱۷۱
نداشتن وثیقه و ضامن برای استفاده از اعتبارات دولتی	a16	۰/۳۸۱	*./۰۰۰	۳/۶۰۵
عدم تنوع در فعالیت‌های اقتصادی روستا	a17	۰/۵۹۴	*./۰۰۰	۴/۶۱۶
عدم توانایی جهت پیگیری امور بانکی	a18	۰/۴۰۴	*./۰۰۰	۳/۵۷۱
عدم توانایی رقابت با مردان در عرصه تجارت و اقتصاد	a19	۰/۵۷۷	*./۰۰۰	۴/۵۷۱
نبود بازار محلی یا ظرفیت پایین برای متنوع شدن فعالیت اقتصادی	a20	۰/۴۲۰	*./۰۰۰	۳/۸۵۵

با توجه به ستون آخر جدول ۷، مقدار t-value در تمامی سؤالات بالاتر از ۱/۹۶ است که معنی‌دار است. با توجه به مقادیر بارهای عاملی ملاحظه می‌شود گویه ۱۲ (A17) با بار عاملی ۰/۵۹۴ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱۱ (a16) با بار عاملی ۰/۳۸۱ کمترین تأثیر را بر مؤلفه اقتصادی دارد.

تحلیل عاملی تأییدی عوامل مؤثر بر مؤلفه آموزشی - مدیریتی

در این بخش عوامل مؤثر بر مؤلفه آموزشی - مدیریتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدل ارائه شده در نمودار ۳، بار عاملی هر سؤال را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد.

نمودار ۳- بار عاملی عوامل موثر بر مؤلفه آموزشی - مدیریتی

جدول ۸- بررسی برازش مدل در مؤلفه آموزشی - مدیریتی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
χ^2/df	$< 3/0.0$	۰/۵۶۲
GFI (goodness of fit index)	$> 0/90$	۰/۹۹۴
RMSE (Root Mean Squared error)	$< 0/08$	۰/۰۰۰
RMR (Root Mean Squared residuals)	$< 0/06$	۰/۰۴۱
NFI (Normed Fit Index)	$> 0/90$	۰/۹۵۲
CFI (Comparative Fit Index)	$> 0/90$	۱/۰۰۰

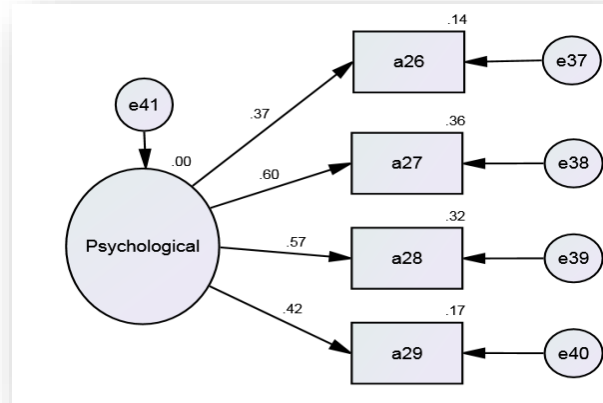
نتایج تخمین که در جدول ۵-۳-۱ ارائه شده است، حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص‌ها دارد. با توجه به خروجی آموس مقدار χ^2 محاسبه شده برابر با ۲/۸۰۸ می‌باشد که نسبت به درجه آزادی آن یعنی ۵ کمتر از عدد ۰/۵۶۲ است. پایین بودن میزان این شاخص نشان‌دهنده تفاوت اندک میان مدل مفهومی با داده‌های مشاهده شده تحقیق است. مقدار RMSEA و RMR به ترتیب برابر با ۰/۰۰۰ و ۰/۰۴۱ است. شاخص‌های GFI, NFI و CFI به ترتیب برابر با ۰/۹۹۴، ۰/۹۵۲ و ۱/۰۰۰ است که نشان‌دهنده برازش بالای مدل می‌باشند.

جدول ۹- بار عاملی و آماره آزمون

عوامل موثر	نشان متغیر	بار عاملی	مقدار P	t-value
پایین بودن سطح سواد زنان روستایی	A21	۰/۵۱۶	**۰/۰۰۵	۳/۰۶۲
کمبود دانش فنی و مهار تخصصی در بین زنان	A22	۰/۳۸۱	**۰/۰۰۴	۳/۱۲۶
عدم دسترسی به فناوری‌های نوین	A23	۰/۵۹۴	**۰/۰۰۲	۲/۸۶۰
عدم وجود کلاس‌های تخصصی مربوط به کارآفرینی زنان	A24	۰/۴۰۴	**۰/۰۰۲	۳/۱۴۲
نداشتن مدیریت کافی در ایجاد کسب و کارهای جدید در بین زنان	A25	۰/۵۷۷	**۰/۰۰۲	۳/۱۲۹

با توجه به ستون آخر جدول فوق مقدار t-value در تمامی سؤالات بالاتر از $1/96$ است که معنی‌دار است. با توجه به مقادیر بارهای عاملی ملاحظه می‌شود گویه ۱۸ (A23) با بار عاملی $0/594$ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱۷ (A22) با بار عاملی $0/381$ کمترین تأثیر را بر مؤلفه آموزشی - مدیریتی دارد. تحلیل عاملی تأییدی عوامل مؤثر بر مؤلفه روانشناختی در این بخش عوامل مؤثر بر مؤلفه روانشناختی مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدل ارائه شده در نمودار ۴، بار عاملی هر سؤال را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد.

نمودار ۴- بار عاملی عوامل موثر بر مؤلفه روانشناختی

جدول ۱۰- بررسی برازش مدل در مؤلفه روانشناختی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
χ^2/df	$< 3/0$	۱/۳۸۲
GFI (goodness of fit index)	$> 0/90$	۰/۹۹۳
RMSE (Root Mean Squared error)	$< 0/08$	۰/۰۴۵
RMR (Root Mean Squared residuals)	$< 0/06$	۰/۰۵۰
NFI (Normed Fit Index)	$> 0/90$	۰/۹۵۲
CFI (Comparative Fit Index)	$> 0/90$	۰/۹۸۵

نتایج تخمین که در جدول فوق ارائه شده است، حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص‌ها دارد. با توجه به خروجی آموس مقدار χ^2 محاسبه شده برابر با ۲/۸۰۸ می‌باشد که نسبت به درجه آزادی آن یعنی ۵ کمتر از عدد ۰/۵۶۲ است. پایین بودن میزان این شاخص نشان‌دهنده تفاوت اندک میان مدل مفهومی با داده‌های مشاهده شده تحقیق است. مقدار RMSEA و RMR به ترتیب برابر با ۰/۰۴۵ و ۰/۰۵۰ است. شاخص‌های GFI، NFI و CFI به ترتیب برابر با ۰/۹۹۳، ۰/۹۵۲ و ۰/۹۸۵ است که نشان‌دهنده برازش بالای مدل می‌باشند.

هفتمین کنفرانس ملی مرتع و مرتعداری ایران

۱۸-۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

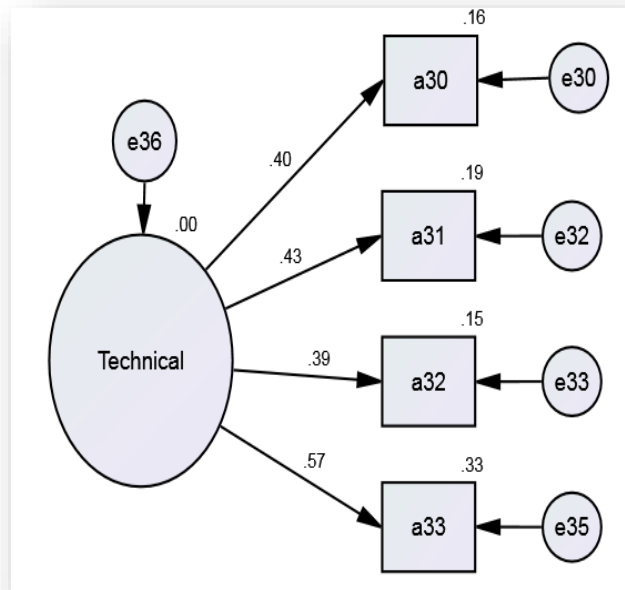
جدول ۱۱- بار عاملی و آماره آزمون

ت-value	مقدار P	بار عاملی	نشان متغیر	عوامل موثر
۳/۱۸۱	**./۰۰۱	۰/۳۶۹	A26	پایین بودن سطح خلاقیت و نوآوری در ایجاد کارهای نو
۳/۶۰۸	**./۰۰۰	۰/۵۹۸	A27	عدم شناسایی به موقع فرصت‌های محلی موجود برای ایجاد کار جدید
۳/۷۴۰	**./۰۰۰	۰/۵۶۹	A28	ناتوانی زنان در مقابله با مشکلات یا رویدادهای پیش بینی نشده
۳/۴۲۶	**./۰۰۰	۰/۴۱۸	A29	پایین بودن سطح ریسک جهت ایجاد اشتغال جدید

با توجه به ستون آخر جدول فوق مقدار t-value در تمامی سؤالات بالاتر از $1/96$ است که معنی‌دار است. با توجه به مقادیر بارهای عاملی ملاحظه می‌شود گویه ۱۸ (A27) با بار عاملی $0/598$ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱۷ (a26) با بار عاملی $0/369$ کمترین تأثیر را بر مؤلفه روانشناختی دارد.

تحلیل عاملی تأییدی عوامل مؤثر بر مؤلفه فنی

در این بخش عوامل مؤثر بر مؤلفه فنی مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدل ارائه شده در نمودار ۵، بار عاملی هر سؤال را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. توجه کنیم در نمودار ۵، دایره‌های بزرگ معرف عامل‌های نهفته، مستطیل‌ها معرف سنج‌های اندازه‌گیری مربوط به آن عوامل هستند و دایره‌های کوچک نیز نشان‌دهنده‌ی مقداری از واریانس تعیین نشده برای هر متغیر است. اگر بار عاملی بین $0/2$ و $0/6$ باشد؛ مطلوب و در صورتی که بزرگ‌تر از $0/6$ باشد؛ بسیار مطلوب است (میرزاده، ۱۳۸۸). در این پژوهش بار عاملی مورد پذیرش را برابر $0/2$ در نظر می‌گیریم.

نمودار ۵- بار عاملی عوامل موثر بر مؤلفه روانشناختی

جدول ۱۲- بررسی برازش مدل در مؤلفه روانشناختی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
χ^2/df	$< 3/00$	$0/114$
GFI (goodness of fit index)	$> 0/90$	$0/999$
RMSE (Root Mean Squared error)	$< 0/08$	$0/000$
RMR (Root Mean Squared residuals)	$< 0/06$	$0/014$
NFI (Normed Fit Index)	$> 0/90$	$0/994$
CFI (Comparative Fit Index)	$> 0/90$	$1/000$

نتایج تخمین که در جدول ۱۲، ارائه شده است، حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص‌ها دارد. با توجه به خروجی آموس مقدار χ^2 محاسبه شده برابر با $0/228$ می‌باشد که نسبت به درجه آزادی آن یعنی ۲، کمتر از عدد ۳ است. پایین بودن میزان این شاخص نشان‌دهنده تفاوت اندک میان مدل مفهومی با داده‌های مشاهده شده تحقیق است. مقدار RMSEA و RMR به ترتیب برابر با $0/000$ و $0/014$ است. شاخص‌های GFI، NFI و CFI به ترتیب برابر با $0/999$ ، $0/994$ و $1/000$ است که نشان‌دهنده برازش بالای مدل می‌باشند.

هفتمین کنفرانس ملی مرتع و مرتعداری ایران

۱۸-۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

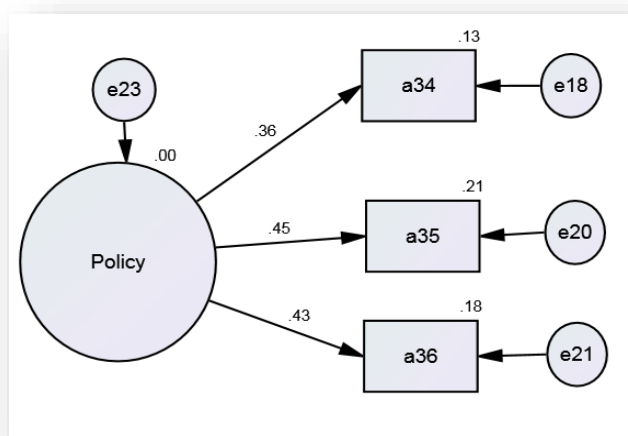
جدول ۱۳- بار عاملی و آماره آزمون

t-value	مقدار P	بار عاملی	نشان متغیر	عوامل مؤثر
۲/۷۱۲	**./۰۰۷	۰/۴۰۳	A30	عدم دسترسی به فناوری‌های جدید
۲/۷۸۲	**./۰۰۵	۰/۴۳۲	A31	دسترسی پایین به متخصصان و مشاوران فنی
۲/۴۲۰	**./۰۰۲	۰/۳۹۳	A32	مهارت پایین در زمینه استفاده از ابزار آلات و فناوری نوین
۲/۷۹۲	**./۰۰۵	۰/۵۷۳	A33	عدم دسترسی به نهاده‌های تولیدی مثل زمین یا نیروی کار متخصص

با توجه به ستون آخر جدول فوق مقدار t-value در تمامی سؤالات بالاتر از ۱/۹۶ است که معنی دار است. با توجه به مقادیر بارهای عاملی ملاحظه می‌شود گویه ۱۸ (A27) با بار عاملی ۰/۵۹۸ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱۷ (A26) با بار عاملی ۰/۳۶۹ کمترین تأثیر را بر مؤلفه روانشناختی دارد.

تحلیل عاملی تأییدی عوامل مؤثر بر مؤلفه سیاست‌گذاری

در این بخش عوامل مؤثر بر مؤلفه سیاست‌گذاری مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدل ارائه شده در نمودار ۶ بار عاملی هر سؤال را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد.

نمودار ۶- بار عاملی عوامل مؤثر بر مؤلفه روانشناختی

هفتمین کنفرانس ملی مرتع و مرتعداری ایران

۱۸-۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷

جدول ۱۴- بررسی برازش مدل در مؤلفه روانشناختی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
GFI (goodness of fit index)	> 0.90	۱/۰۰۰
RMSE (Root Mean Squared error)	< 0.08	۰/۱۴۸
RMR (Root Mean Squared residuals)	< 0.06	۰/۰۰۰
NFI (Normed Fit Index)	> 0.90	۱/۰۰۰
CFI (Comparative Fit Index)	> 0.90	۱/۰۰۰

نتایج تخمین که در جدول فوق ارائه شده است، مقدار RMSEA و RMR به ترتیب برابر با ۰/۱۴۸ و ۰/۰۰۰ است. شاخص‌های GFI، NFI و CFI به ترتیب برابر با ۱/۰۰۰، ۱/۰۰۰ و ۱/۰۰۰ است که نشان‌دهنده برازش بالای مدل می‌باشند.

جدول ۱۵- بار عاملی و آماره آزمون

عوامل موثر	نشان متغیر	بار عاملی	مقدار P	t-value
وجود محدودیت‌های زیاد برای فعالیت‌های اقتصادی مستقل زنان در جامعه	A34	۰/۴۵۵	**۰/۰۴۲	۲/۲۱۳
نبود یک سازمان متولی خاص و حامی زنان کارآفرین در روستاهای کشور	A35	۰/۴۲۶	**۰/۰۳۰	۳/۰۱۴
نبود جایگاه مناسب زنان روستایی در سیاست‌های توسعه کشور	A36	۰/۳۶۲	**۰/۰۳۹	۲/۵۴۱

با توجه به ستون آخر جدول فوق مقدار t-value در تمامی سؤالات بالاتر از ۱/۹۶ است که معنی‌دار است. با توجه به مقادیر بارهای عاملی ملاحظه می‌شود گویه ۱۸ (A34) با بار عاملی ۰/۴۵۵ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱۷ (A36) با بار عاملی ۰/۳۶۲ کمترین تأثیر را بر مؤلفه سیاست‌گذاری دارد.

تحلیل عاملی تأییدی موانع تأثیرگذار بر کارآفرینی زنان روستایی

در این بخش موانع تأثیرگذار در کارآفرینی زنان روستایی مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدل ارائه شده بار عاملی هر سؤال را در

حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد.

جدول ۱۶- بررسی برازش مدل در مؤلفه روانشناختی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
χ^2/df	< ۳/۰۰	۱/۳۷۰
GFI (goodness of fit index)	> ۰/۹۰	۰/۹۱۰
RMSE (Root Mean Squared error)	< ۰/۰۸	۰/۰۴۴
RMR (Root Mean Squared residuals)	< ۰/۰۶	۰/۰۶۷
NFI (Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰/۸۹۷
CFI (Comparative Fit Index)	> ۰/۹۰	۰/۹۰۱

نتایج تخمین که در جدول فوق ارائه شده است، حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص‌ها دارد. با توجه به خروجی آموخ مقدار χ^2 محاسبه شده برابر با ۵۸۶/۱۶۳ می‌باشد که نسبت به درجه آزادی آن یعنی ۴۲۸، کمتر از عدد ۱/۳۷۰ است. پایین بودن میزان این شاخص نشان‌دهنده تفاوت اندک میان مدل مفهومی با داده‌های مشاهده شده تحقیق است. مقدار RMSEA و RMR به ترتیب برابر با ۰/۰۴۴ و ۰/۰۶۷ است. شاخص‌های GFI, NFI و CFI به ترتیب برابر با ۰/۹۱۰، ۰/۸۹۷ و ۰/۹۰۱ است؛ نشان‌دهنده برازش بالای مدل می‌باشند.

بحث و نتیجه گیری

t-value	P	مقدار	بار عاملی	نشان متغیر	سؤالات		
۲/۶۸۷	۰/۰۰۲	۰/۲۶۲		A6	۱-عدم تأمین اجتماعی برای حضور زنان در بازار	اجتماعی فرهنگی	
۲/۸۳۷	۰/۰۰۵	۰/۶۴۲		A7	۲-محدودیت‌های اجتماعی برای فعالیت زنان در بازار و تجارت		
۲/۵۲۴	۰/۰۱۲	۰/۳۵۰		A8	۳-عدم دیدگاه مثبت به حضور زنان در بازار آزاد کار و تجارت		
۲/۸۰۲	۰/۰۰۵	۰/۵۲۵		A9	۴-عدم موافقت خانواده برای حضور زنان در بازار کسب‌وکار و تجارت		
۲/۶۵۴	۰/۰۰۸	۰/۳۶۰		A10	۵-وظایف زیاد زنان در خانواده		
۲/۷۰۱	۰/۰۰۷	۰/۴۳۹		A11	۶-اجازه ندادن همسر به اشتغال زنان در بازار و امور تجارت		
۲/۶۱۸	۰/۰۰۹	۰/۴۱۲		A12	۷-وابسته بودن زنان به نظرات همسر و سرپرست خانوار		
۲/۸۵۹	۰/۰۰۴	۰/۴۹۵		A13	۸-عدم باور جامعه به توان زنان در امر نوآوری و کارآفرینی		
۲/۷۴۳	۰/۰۰۶	۰/۴۱۷		A14	۹-نبود صنف یا سازمان غیر دولتی پشتیبان زنان کارآفرین		
۲/۸۸۵	۰/۰۰۰	۰/۶۰۹		A15	۱۰-نداشتن پشتوانه مالی و پس انداز کافی		اقتصادی
۴/۲۰۴	۰/۰۰۰	۰/۳۸۰		A16	۱۱-نداشتن وثیقه و ضامن برای استفاده از اعتبارات دولتی		
۵/۶۱۱	۰/۰۰۰	۰/۵۷۸		A17	۱۲-عدم تنوع در فعالیت‌های اقتصادی روستا		
۳/۴۱۰	۰/۰۰۰	۰/۳۱۴		A18	۱۳-عدم توانایی جهت پیگیری امور بانکی		
۵/۶۲۲	۰/۰۰۰	۰/۵۴۹		A19	۱۴-عدم توانایی رقابت با مردان در عرصه تجارت و اقتصاد		

۴/۴۱۸	۰/۰۰۰	۰/۴۰۶	A20	۱۵- نبود بازار محلی یا ظرفیت پایین برای متنوع شدن فعالیت اقتصادی	آموزشی-مدیریتی
۳/۲۲۴	۰/۰۰۰	۰/۴۰۷	A21	۱۶- پایین بودن سطح سواد زنان روستایی	
۳/۷۸۴	۰/۰۰۰	۰/۴۶۰	A22	۱۷- کمبود دانش فنی و مهارت تخصصی در بین زنان	
۳/۶۱۳	۰/۰۰۰	۰/۴۱۹	A23	۱۸- عدم دسترسی به فناوری‌های نوین	
۳/۷۲۸	۰/۰۰۰	۰/۴۴۷	A24	۱۹- عدم وجود کلاس‌های تخصصی مربوط به کارآفرینی زنان	
۳/۹۹۷	۰/۰۰۰	۰/۴۸۷	A25	۲۰- نداشتن مدیریت کافی در ایجاد کسب و کارهای جدید در بین زنان	روانشناختی
۳/۶۵۸	۰/۰۰۰	۰/۴۳۹	A26	۲۱- پایین بودن سطح خلاقیت و نوآوری در ایجاد کارهای نو	
۴/۵۴۵	۰/۰۰۰	۰/۵۱۳	A27	۲۲- عدم شناسایی به موقع فرصت‌های محلی موجود برای ایجاد کار جدید	
۴/۵۱۲	۰/۰۰۰	۰/۵۱۸	A28	۲۳- ناتوانی زنان در مقابله با مشکلات یا رویدادهای پیش بینی نشده	
۴/۳۴۳	۰/۰۰۰	۰/۴۸۴	A29	۲۴- پایین بودن سطح ریسک جهت ایجاد اشتغال جدید	
۴/۷۲۱	۰/۰۰۰	۰/۴۷۷	A30	۲۵- عدم دسترسی به فناوری‌های جدید	فنی
۴/۳۷۸	۰/۰۰۰	۰/۴۱۷	A31	۲۶- دسترسی پایین به متخصصان و مشاوران فنی	
۴/۱۶۹	۰/۰۰۰	۰/۳۹۷	A32	۲۷- مهارت پایین در زمینه استفاده از ابزار آلات و فناوری نوین	
۴/۲۳۴	۰/۰۰۰	۰/۵۰۷	A33	۲۸- عدم دسترسی به نهادهای تولیدی مثل زمین یا نیروی کار متخصص	
۳/۰۱۲	۰/۰۰۰	۰/۳۲۹	A34	۲۹- وجود محدودیت‌های زیاد برای فعالیت‌های اقتصادی مستقل زنان در جامعه	سیاست گذاری
۲/۹۸۰	۰/۰۰۳	۰/۴۶۶	A35	۳۰- نبود یک سازمان متولی خاص و حامی زنان کارآفرین در روستاهای کشور	
۲/۹۲۰	۰/۰۰۴	۰/۴۴۳	A36	۳۱- نبود جایگاه مناسب زنان روستایی در سیاست‌های توسعه کشور	

با توجه به جدول فوق و چون معناداری در سطح خطای ۰/۰۵ بررسی می‌شود؛ بنابراین اگر آماره آزمون t-value از مقدار بحرانی ۱/۹۶+ و ۱/۹۶- بزرگ‌تر باشد؛ تمامی بارهای عاملی معنادار است. با توجه به ستون آخر مقدار t-value در تمامی سؤالات بالاتر از ۱/۹۶ است که با توجه به مقدار p معنی دار است.

با توجه به مقادیر بارهای عاملی ملاحظه می‌شود در مؤلفه اجتماعی و فرهنگی در این مدل گویه ۲ (a6) با بار عاملی ۰/۶۴۲ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱ (a7) با بار عاملی ۰/۲۶۲ کمترین تأثیر را بر این مؤلفه دارد. در مؤلفه اقتصادی ملاحظه می‌شود گویه ۱۰ (a15) با بار عاملی ۰/۶۰۹ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱۳ (a1۸) با بار عاملی ۰/۳۱۴ کمترین تأثیر را بر این مؤلفه دارد. در مؤلفه آموزشی-مدیریتی ملاحظه می‌شود گویه ۲۰ (a25) با بار عاملی ۰/۴۸۷ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۱۶ (a21) با بار عاملی ۰/۴۰۷ کمترین تأثیر را بر این مؤلفه دارد.

در مؤلفه روانشناختی ملاحظه می‌شود گویه ۲۳ (a28) با بار عاملی ۰/۵۱۸ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۲۱ (a26) با بار عاملی ۰/۴۳۹ کمترین تأثیر را بر این مؤلفه دارد. در مؤلفه فنی ملاحظه می‌شود گویه ۲۸ (a33) با بار عاملی ۰/۵۰۷ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۲۷ (a32) با بار عاملی ۰/۳۹۷ کمترین تأثیر را بر این مؤلفه دارد. در مؤلفه سیاست‌گذاری ملاحظه می‌شود گویه ۳۰ (a35) با بار عاملی ۰/۴۶۶ بیش‌ترین تأثیر و گویه ۲۹ (a34) با بار عاملی ۰/۳۲۹ کمترین تأثیر را بر این مؤلفه دارد.

جدول ۱۷- بار عاملی و آماره آزمون

t-value	مقدار P	بار عاملی	نشان متغیر	عوامل موثر بر موانع کارآفرینی
۲/۶۶۸	**./۰۰۲	۰/۶۳۰	Social	اجتماعی و فرهنگی
۳/۰۴۱	**./۰۰۸	۰/۸۴۶	Economic	اقتصادی
۲/۴۱۱	**./۰۱۶	۰/۸۶۲	Training	آموزشی - مدیریتی
۲/۲۰۴	۰/۰۱۳	۰/۹۹۸	Psychological	روانشناختی
۲/۶۱۸	۰/۰۰۹	۰/۹۸۰	Technical	فنی
۲/۴۹۴	۰/۰۲۸	۰/۷۸۴	Policy	سیاست‌گذاری

در جدول ۱۷، خروجی نرم افزار برای میزان بار عاملی و آماره آزمون، مربوط به عوامل موثر بر شبکه‌های اجتماعی در مدل مربوطه آورده شده است.

☆ سطح معنی‌داری بین موانع کار و عوامل اجتماعی و فرهنگی برابر ۲/۶۶۸ است که بزرگ‌تر از ۱/۹۶ است و نشان می‌دهد؛ ارتباط بین موانع کار و عوامل اجتماعی و فرهنگی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار است. همچنین بار عاملی (ضریب مسیر) این دو متغیر برابر ۰/۶۳۰ است که در مقایسه با سایر ابعاد، این عامل از لحاظ اثرگذاری بر موانع کار در رتبه ششم قرار دارد.

☆ سطح معنی‌داری بین موانع کار و عوامل اقتصادی برابر ۳/۰۴۱ است که بزرگ‌تر از ۱/۹۶ است و نشان می‌دهد ارتباط بین موانع کار و عوامل اقتصادی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار است. همچنین بار عاملی (ضریب مسیر) این دو متغیر برابر ۰/۸۴۶ است که در مقایسه با سایر ابعاد، این عامل از لحاظ اثرگذاری بر موانع کار در رتبه چهارم قرار دارد.

☆ سطح معنی‌داری بین موانع کار و عوامل آموزشی - مدیریتی برابر ۲/۴۱۱ است که بزرگ‌تر از ۱/۹۶ است و نشان می‌دهد؛ ارتباط بین شبکه اجتماعی و عوامل اطلاعاتی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار است. همچنین بار عاملی (ضریب مسیر) این دو متغیر برابر ۰/۸۶۲ است که در مقایسه با سایر ابعاد، این عامل از لحاظ اثرگذاری بر موانع کار در رتبه سوم قرار دارد.

☆ سطح معنی داری بین موانع کار و عوامل روانشناختی برابر $2/204$ است که بزرگ تر از $1/96$ است و نشان می دهد؛ ارتباط بین شبکه اجتماعی و عوامل انسانی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار است. همچنین بار عاملی (ضریب مسیر) این دو متغیر برابر $0/998$ است که در مقایسه با سایر ابعاد، این عامل از لحاظ اثرگذاری بر موانع کار در رتبه اول قرار دارد.

☆ سطح معنی داری بین موانع کار و عوامل فنی برابر $2/618$ است که بزرگ تر از $1/96$ است و نشان می دهد؛ ارتباط بین شبکه اجتماعی و عوامل انسانی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار است. همچنین بار عاملی (ضریب مسیر) این دو متغیر برابر $0/980$ است که در مقایسه با سایر ابعاد، این عامل از لحاظ اثرگذاری بر موانع کار در رتبه دوم قرار دارد.

☆ سطح معنی داری بین موانع کار و عوامل سیاست گذاری برابر $2/494$ است که بزرگ تر از $1/96$ است و نشان می دهد؛ ارتباط بین شبکه اجتماعی و عوامل انسانی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار است. همچنین بار عاملی (ضریب مسیر) این دو متغیر برابر $0/784$ است که در مقایسه با سایر ابعاد، این عامل از لحاظ اثرگذاری بر موانع کار در رتبه پنجم قرار دارد.

منابع

- ایمنی قشلاق، س.، هاشمی، س.س.، ۱۳۹۱. نقش گردشگری در توسعه کارآفرینی زنان روستایی (مطالعه تطبیقی: روستای کندوان و اسکندران شهرستان اسکو). مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره ۱۸.
- الماسی، مرتضی، کیانی، ش.، ولویمی، ن.، ۱۳۸۷. مبانی مکانیزاسیون کشاورزی، تهران: انتشارات جنگل جاودانه .
- حیدری ساریان، و.، ۱۳۹۱. اولویت بندی موانع موثر بر کارآفرینی زنان روستایی (با روش AHP)، مطالعات اجتماعی روان شناختی زنان. سال ۱۰ شماره ۲: ۱۵۹-۱۷۷
- حیدری ساریان، وکیل، ۱۳۹۲. نقش توانمند سازی روانشناختی بر تقویت کارآفرینی روستایی (مطالعه موردی: استان اردبیل). مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره ۲۰.
- حیدری ساریان، و.، ۱۳۸۸. نقش دانش توانمند سازی کارکنان جهاد کشاورزی و کشاورزان در توسعه کشاورزی، مطالعه موردی: استان اردبیل. رساله دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی. دانشگاه تربیت مدرس.
- رکن الدین افتخاری، ع.ر.، سجاسی قیداری، ح.، ۱۳۸۹. توسعه روستایی با تاکید بر کارآفرینی. انتشارات سمت: ۱۸-۱۴.
- رجب بیگی، م.، فروزنده، ل.، وایزی، الف.، ۱۳۸۸. عوامل موثر بر توانمند سازی دانشگران پژوهشگاه صنعت نفت. فصلنامه علوم مدیریت ایران، ۱۴: ۱۴.
- جمشیدی، ع.، جمینی، د.، نظری سرمازه، ح.، ۱۳۹۲. بررسی عوامل پیش برنده و بازدارنده توسعه کارآفرینی زنان روستایی. فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه. ۴ (۲).

شریفی، ز.، ایروانی، ه.، دانشور عامری، ژ.، ۱۳۹۴. تحلیل عوامل پیش برنده و بازدارنده توسعه اشتغال زنان روستایی شهرستان نجف آباد. فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه. سال ۶. خاتون آبادی، س. الف.، ۱۳۸۴. جنبه‌هایی از توسعه پایدار (از اندیشه تا کنش). اصفهان جهاد دانشگاهی دانشگاه صنعتی اصفهان.

مطیعی لنگرودی، س. ح.، ۱۳۷۷. نگرشی جغرافیایی در اقتصاد تلفیقی روستاهای ایران. مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد سال ۲۷ شماره ۴.

میرزا امینی، م. ر.، ۱۳۸۲. راهکارهای توسعه کارآفرینی و اشتغال زایی روستایی. اندیشگاه شریف.

محمدی، م.، ۱۳۸۵. توانمند سازی نیروی انسانی. فصلنامه مطالعه مدیریت، شماره ۲: ۴۵ ص.

سازمان همیاری اشتغال فارغ التحصیلان، ۱۳۸۰. شورای عالی اطلاع رسانی، مجموعه مقالات همایش نقش فناوری‌های اطلاعات در اشتغال. تهران.

شریفی، ز.، ایروانی، ه.، دانشور عاملی، ژ.، ۱۳۹۴. تحلیل عوامل پیش برنده و بازدارنده توسعه اشتغال روستایی شهرستان نجف آباد. فصلنامه علمی پژوهشی زن و جامعه، سال ششم. شماره اول.

زارع احمد آبادی، حبیب عربشاهی، شیوا، ۱۳۹۰. الزامات آموزش کارآفرینی زنان روستایی (مطالعه موردی: زنان روستایی یزد). دوفصلنامه علمی ترویجی بانوان شیعه. ۸ (۲۶): ۷۱-۴۹

نیازکار، ف.، عرب مقدم، ن.، ۱۳۸۹. زنان کارآفرین دانشگاهی نسبت به موانع توسعه کارآفرینی زنان. تحقیقات زنان، ۴ (۱): ۲۵-۵.

Agahi, H., 2005. The Role Of Cooperatives In Improving Women Succeed At Development Process. Conference In Cooperation.occupation and development: Yazd University: 51-64 p. (Persian).

Canger Jay, Kanungo, A., Rabindra, N., 1988. The Empowerment Process: Integrating Theory And Practice, Academy Of Management Review, 13 (3): 471-474.

Ellen, M., Charlton, Sue., 1984. Women In Third World Development. London: Westview.

Esterin,S., Meyer, K.M., Bytchkova, M., 2009. Entrepreneurship In Transition Economics. In. Anchor Book, New York.

- Henry, C., hill, F., leitch, C., 2003. Entrepreneurship Education And Training. London, Ashgate Publishing Limited.
- FAO, 1995. The Role Of Women In Agricultural Development. Tehran: Department of extension and participation of Jihad sazandegi.
- Mynard, M.T., Mathieu, J. ,Marsh, W., 2009. A Multilevel Investigation Of The Influences Of Employee Resistance To Empowerment. Human performance. Vol.20:147-150.
- Mirka, MR., 2005. Agri Business & Entrepreneurship. GDC Rural Research Foundation.
- Tansel, Aysýt., 2002. Economic Development And Female Labour Force Participation In Turkey: Time Series Evidence And Cross Province Estimates, in Bulutay. T. (ed) Employment of Women, Ankara: State Institute of Statistics.
- Jacek, H., 2005. Psychological Empowerment At The Workplace As A Predictor Health. Personality and individual differences, vol 39: 1237-1248.
- Lipi, H., 2009. Women Empowerment: Globalization And Opportunity, In Empowerment Of Rural Women In India. Kandisha Publishers, New Dehli.
- Mishra, S.P., 2003. Factors Affecting Women Entrepreneurship In Small And Cottage Industries In India, International Labor Organization. Swedish International Development Cooperation Agency.
- Noori, H., Ali mohammadi, N., 2009. An Analysis Of Rural Women Economical Activities (Case Study: Baraan Region- Isfahan city). Journal of Geography and enviornmetal planning, 20 (2), 87-1۰۴. (□□□□□□□□).
- Ram, N.T., 2009. Empowerment Of Rural Women In India, In Empowerment Of Rural Women In India. Kanishka Publishers, New Dehli, 21pp.
- Sanderson, D., 2006. The Ownership Enterprise. Harvard University Press, Cambridge, MA, 23 pp.
- Zografos, c., 2009. Rurality Discourse And The Role Of Social Enterprise In Regenerating Rural Scotland. Journal, of rural studies: 25-29

پیوست

نقشه منطقه مورد مطالعه

